

ТЕХНОЛОГІЯ ПРИЙНЯТТЯ ТА ІМПЛЕМЕНТАЦІЇ РІШЕНЬ У ПОЛІТИЧНИХ ПРОЕКТАХ

Наукові праці МАУП, 2013, вип. 2(37), с. 42–46

Прискорення політичних процесів у суспільстві вимагає від науковців розробок нових підходів щодо вдосконалення процесу прийняття та імплементації політичних рішень. Особливої теоретичної та практичної значущості набуває проблема впровадження інноваційних технологій, що розроблені в інших галузях знань та адаптовані до процесу прийняття політичних рішень.

Поняття “політичне рішення” є центральним як для теорії, так і для практики політичного управління. Сукупність політичних рішень являє собою політичний процес, оскільки “предметом політики є людські рішення, а політична наука — це вивчення таких рішень” [1, 17].

Причинами виникнення проблем у процесі ухвалення політичних рішень є: “відсутність стрункої теорії цієї діяльності; відсутність науково обґрунтованої системи підготовки керівників; доктринальний підхід, що використовується в сучасній практиці, і відсутність необхідного методологічного забезпечення” [6, 275].

Сучасна теорія проектного менеджменту [13], що довела свою високу дієздатність вирішувати складні питання в різних галузях діяльності суспільства, пропонує інноваційний підхід до організації процесів розв’язання проблем від мети та завдання до імплементації прийнятих рішень.

Україна обрала шлях демократичних перетворень і ще не має багаторічного досвіду європейських держав з багатьох питань щодо процедур ефективного прийняття політичних рішень, а особливо результативної їх імплементації. Усі фази цього процесу на сучасному етапі розвитку українського суспільства потребують глибокого теоретичного

осмислення та вдосконалення. Тому розробка ефективних механізмів обґрунтування, прийняття та реалізації політичних рішень є актуальною проблемою.

Проблемами розробки та реалізації політичних рішень займаються зарубіжні та вітчизняні науковці. Зокрема, американка Дебора Стоун у своїй праці “Парадокс політики” [9] намагається створити оптимальну модель для ухвалення політичних рішень. Російський учений А. Дегтярьов [5] досліджує механізм прийняття та реалізації політичного рішення і аналіз суб’єктів ухвалення політичного рішення. Британський науковець В. Парсонс у праці “Публічна політика” [8] аналізує різні підходи до розуміння поняття “політичне рішення”. Польським ученим А. Боднар у праці [14] висвітлено проблеми ухвалення політичного рішення. Зазначена проблематика досліджується і в Україні: Б. Кухта [7] формулює і розкриває проблему ухвалення та імплементації політичного рішення, М. Головатий [4] досліджує вплив психологічного чинника на процес розробки та ухвалення політичного рішення, В. Бакуменко [2] вивчає проблеми формування рішень, державні рішення та їх реалізацію в Україні досліджує В. Тертичка [10].

Нині в Україні приймається певна частка політичних рішень, яким під час розробки

та ухвалення бракує стратегічності, системності та обґрунтованості, а під час реалізації спостерігається відсутність ефективних методів управління наявними ресурсами та контролю виконання рішень.

Розкриємо переваги застосування технологій проектного менеджменту для розробки, прийняття та імплементації політичних рішень.

Будь-яке рішення обирається як мінімум з двох альтернатив. У результаті вибору одного з можливих варіантів починається керований процес з певної послідовності дій, повністю виконавши які, можливо досягти бажаного результату щодо зміни стану політичної системи.

У свою чергу, політична система має спеціалізовані організації або коло осіб (еліта), які “уповноважені правовим шляхом чи санкціоновані неформально ухвалювати політичні рішення” [3, 252]. Ці рішення реалізуються за допомогою спеціальних технологій. “Технології прийняття політичного рішення — це процес реалізації політичної мети на основі опрацювання нагромадженої інформації” [4, 348].

Технологія проектного менеджменту довела свою спроможність упроваджувати соціальні, технічні та інвестиційні проекти у різних галузях діяльності людства. Продуктом проекту є матеріальні та нематеріальні об’єкти. Об’єктами політичного проекту є політичні процеси та системи. У політичних проектах приймаються і реалізуються політичні та управлінські рішення. Формально весь життєвий цикл проекту складається з двох процесів: політичного (є продуктом проекту) та процесу управління проектом (спрямований на розробку продукту проекту). Домінуючою і стратегічною метою в політичних проектах є розв’язання політичної проблеми, тому всі управлінські рішення всередині проекту спрямовані на ефективне управління всіма проектними ресурсами для успішного та вчасного завершення всіх фаз політичного процесу (поетапне розроблення продукту проекту) з дотриманням усіх процесуальних норм розробки та імплементації політичних рішень.

Основною проблемою впровадження методів проектного менеджменту в політику є недовіра еліти до нових методів управління політичними процесами. Усвідомлення необхідності впровадження інноваційних технологій управління (зокрема, проектного менеджменту), як і впровадження “всього нового і передового” в різних сферах діяльності суспільства, підпорядковується еволюційному закону розвитку. З іншого боку, за даними Міжнародної асоціації Управління проектами (IPMA) відомо [15], що методи проектного менеджменту при використанні їх в компаніях і в організаціях більш ефективні і менш затратні ніж інші традиційні методи управління.

Поняття проекту, насамперед, пов’язується із цілеспрямованими змінами великих систем. Саме загальне визначення поняття “управління проектами” (УП) — це “управління змінами”. Найбільш практичну спрямованість цього поняття можна викласти таким чином [12, 24]: “Управління проектом, або Project Management, — це професійна діяльність, яка здійснюється протягом усього життєвого циклу проекту, заснована на застосуванні сучасних наукових знань, навичок, методів і технологій для досягнення ефективних результатів, шляхом впливу на працівників для успішного здійснення проектів”.

У повсякденній практиці проектний менеджмент спрямований на розв’язання проблем, пов’язаних з перешкодами, змінами і можливостями, що виникають у процесі реалізації проекту.

Сучасна методологія управління проектами дає можливість виконавцям проекту легше подолати перешкоди, що пов’язані з такими зовнішніми і внутрішніми чинниками, як: соціальні та екологічні проблеми; дефіцит та обмеження засобів і ресурсів; поява та посилення конкуренції. Треба визнати, що управління проектом не є панацеєю для розв’язання усіх цих проблем. Однак, як показує досвід, його систематичне застосування дає змогу замовнику легше адаптуватися до умов мінливого оточення.

Так, за даними IPMA [15], що проводила аналіз міжнародного досвіду застосування

УП в різних сферах порівняно з управлінням організаціями традиційними методами, виявлено поліпшення економічних показників компаній та скорочення впровадження нових технологій. Загальний прибуток від управління проектом, як правило, перевищує пов'язані з ним витрати у 2–3 рази.

У 30–50-ті роки минулого століття відбулось кілька важливих подій для становлення сучасної технології управління проектами. Так, наприклад, у 1937 р. американським ученим Л. Гуликом [11, 70] розроблено першу матричну організаційну структуру з метою управління і реалізації складних проектів, це дало можливість застосувати ефективні механізми для досягнення інтеграції при управлінні складними великими проектами. У 1957 р. розроблено метод критичного шляху з програмною реалізацією на електронно-обчислювальній машині (розробники Жд. Келлі та Р. Уолкер [11, 71]). Внаслідок зазначених розробок склалася практика управління проектами.

Методологія проектного менеджменту дає можливість побудувати чітко визначену послідовність подій від політичної проблеми (задуму) до отримання продукту проекту у вигляді матеріального чи нематеріального об'єктів та послуг.

За основними сферами діяльності розрізняють такі типи проектів: соціальні, економічні, організаційні, технічні та змішані. Упровадження методології проектного менеджменту в політичну сферу почалось порівняно недавно.

Процес розробки проекту починається з формування його концепції. Формування концепції проекту прийнято ділити на етап формулювання цілей, етап формулювання попередніх альтернативних варіантів за узгодженням з замовником проекту та етап відбору варіантів проекту, прийнятних з точки зору термінів реалізації та інших умов.

Кожен проект (політичний, соціальний, економічний тощо) від виникнення до повного завершення проходить ряд послідовних фаз розвитку. Фази проекту є структурними елементами його життєвого циклу. Завершення кожної фази знаменує досяг-

нення одного або кількох результатів проекту.

Виконання проекту відбувається в динамічному середовищі. Тому важливо визначити і врахувати всі можливі чинники впливу: політичні, економічні, соціальні, фінансові, організаційні тощо. За певних умов кожен з таких чинників впливу може збільшити ризик невиконання проекту.

Концепція проекту визначається стратегічними цілями його замовників (ініціаторів). Формування концепції великого проекту — це складний процес, що вимагає всебічної підготовки.

Предметну сферу проекту визначають цілі, результати і склад робіт. У процесі виконання проекту всі складові предметної сфери зазнають зміни: цілі, зміст та тривалість робіт (можуть змінюватися або уточнюватися) тощо.

Ризик у проекті розглядається як “невизначена подія або умова, яка у разі виникнення має позитивний або негативний вплив щонайменше на одну із цілей проекту, наприклад, термін, вартість, зміст або якість” [13, 238].

До ризику схильні тією чи іншою мірою всі проекти. Управління ризиком застосовується в тих випадках, коли ступінь ризику в проекті доволі великий.

Для виконання проекту залучаються фахівці різної кваліфікації упродовж його життєвого циклу: експерти з політичних питань, фахівці з побудови політичних систем та управління політичними проектами, менеджери з управління персоналом, досвідчені виконавці з фінансово-економічних, технічних та інших питань.

Багато що в процесі прийняття і реалізації проектного рішення залежить від особистості керівника, відповідального за це рішення. Особистісні характеристики, а також різні психологічні чинники сильно впливають на кінцевий результат проекту.

В Україні в умовах трансформації політичної системи, кризових явищ і невизначеності ухвалення своєчасних та ефективних політичних рішень є головним чинником сталого розвитку держави. Формалізація цього процесу на засадах технології проектного

менеджменту вже є насущним і найефективнішим засобом для вирішення складних політичних завдань. Визначальна роль у цьому процесі належить суб'єктові ухвалення політичного рішення та висококваліфікованому виконавцю (виконавцям). Саме від рівня їх політичної і правової культури, рівня компетентності та професіоналізму безпосередньо залежить, наскільки швидко та оптимально відбуватимуться політичні процеси в Україні.

За визначенням проектного менеджменту, всі проекти є унікальні, з тимчасовою діяльністю і визначаються конкретною метою. За основними своїми ознаками проекти обмежені в часі, мають велику кількість ризиків та велику кількість змін на всіх етапах свого життєвого циклу, команда формується для одного проекту. Усі ці ознаки та визначення проекту повністю належать до політичних процесів в Україні, для яких невизначеність політичних, соціальних та економічних умов перетворює всі політичні процеси в унікальні та високоризиковані заходи. Високі рівні ризиків та невизначеність вимагають від науковців розробки нових ефективних критеріїв прийняття рішень у політичних проектах, побудови системи управління ризиками та розроблення кількісних та якісних методів розрахунку рівня ризиків на всіх етапах управління проектами.

Література

1. Алмонд Г. Сравнительная политология сегодня: Мировой обзор / Г. Алмонд, Дж. Пауэлл, К. Стром, Р. Далтон. — М.: Аспект Пресс, 2002. — 537 с.

2. Бакуменко В. Д. Формування державно-управлінських рішень: проблеми теорії, методології, практики: Монографія. — К.: Вид-во УАДУ, 2000. — 328 с.

3. Гелей С. Д. Політологія: Навч. посіб. / С. Д. Гелей, С. М. Рутар. — 4-те вид., перероб. і допов. — Л.: Світ, 2001. — 384 с.

4. Головатий М. Ф. Політична психологія: Підруч. для студ. вищ. навч. закл. — К.: МАУП, 2006. — 400 с.

5. Дегтярев А. А. Политический анализ как прикладная дисциплина. — М.: МГИМО МИД РФ, 2004. — 320 с.

6. Колпаков В. М. Теория и практика принятия управленческих решений: Учеб. пособие. — 2-е изд., перераб. и доп. — К.: МАУП, 2004. — 504 с.

7. Кухта Б. Політична влада та її рішення. — Л.: ЦИД, 2006. — 237 с.

8. Парсонс В. Публічна політика. Вступ до теорії й практики аналізу політики: Пер. з англ. — К.: Вид. дім "Києво-Могилян. акад.", 2006. — 520 с.

9. Стоун Д. Парадокс політики. Мистецтво ухвалення політичних рішень. — К.: Вид. дім "Альтернативи", 2000. — 304 с.

10. Тертичка В. В. Державна політика: аналіз та здійснення в Україні. — К.: Вид-во "Основи", 2002. — 750 с.

11. Управление проектом. Основы проектного управления: Учеб. пособие / М. Л. Разу, Т. М. Бронникова, Б. М. Разу и др.; под ред. М. Л. Разу. — М.: КноРус, 2006. — 768 с.

12. Управление проектами: Учеб. пособие / И. И. Мазур, В. Д. Шапиро, Н. Г. Ольдерогге, А. В. Полковников; под общ. ред. И. И. Мазура и В. Д. Шапиро. — 6-е изд. — М.: Омега-Л, 2010. — 960 с.

13. A Guide to The Project Management Body of Knowledge. 2004 Edition. PMI, Newton Square, Pennsylvania USA. — 388 p.

14. Bodnar A. Decyzje polityczne. Elementy teorii. — Warszawa: Teoria polityki, 1985.

15. International Project Management Association. — [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://ipma.ch>

Методи прийняття та імплементації рішень у політичних проектах нині потребують їх всебічного вдосконалення з урахуванням точно визначеного терміну їх реалізації, обмежених ресурсів та динамічного характеру чинників політичного середовища. Нині технології проектного менеджменту є найефективнішим засобом для вирішення складних політичних завдань.

Методы принятия и реализации решений в политических проектах сейчас нуждаются в их всестороннем совершенствовании на основе точно определенного срока их реализации, ограниченных ресурсов и динамического характера факторов политической среды. Технологии проектного менеджмента сегодня являются наиболее эффективным средством для решения сложных политических задач.

Now the methods of making and implementing decisions in political projects are needed in their comprehensive improvement on the basis of precisely defined timelines, limited resources and the dynamic nature of the political environment factors. Today the project management technologies are the most effective way to solve complex political problems.

Надійшла 13 лютого 2013 р.